

УДК 061.1ЄС:327:304]:355.4(470:477)"2014/....

DOI <https://doi.org/10.32782/2307-7778/2025.1.20>**Іван ШЕВЧУК***аспірант кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства**Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,**вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна, 46027 (shevchuk.advocat@gmail.com)***Ivan SHEVCHUK***Graduate student at the Department of World History and Religious Studies of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,**M. Kryvonos, 2, Ternopil, Ukraine, 46027 (shevchuk.advocat@gmail.com)***ORCID:** <https://orcid.org/0009-0004-9686-5937>**ЕВОЛЮЦІЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНА – ЄС В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ**

Анотація. *Мета дослідження* полягає в комплексному аналізі процесу європейської інтеграції України як стратегічного напрямку її зовнішньої та внутрішньої державної політики, а також у виявленні чинників, які сприяли чи перешкоджали просуванню нашої держави до повноправного членства в Європейському Союзі. Спроба простежити історичну еволюцію євроінтеграційного курсу України, акцентуючи увагу на ключових політичних, правових та інституційних змінах, які відбулися з огляду на цей процес. **Методологія дослідження** базується на принципах історизму, науковості, об'єктивності, системності. Використано загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення) та спеціально-історичні (історико-генетичний, історико-системний) методи. **Наукова новизна** роботи полягає в тому, що пропонується цілісне бачення євроінтеграції України не лише як політичного курсу, а і як системного процесу національного самоствердження, консолідації суспільства та формування нової політичної ідентичності. У роботі обґрунтовано тезу про те, що повномасштабна збройна агресія РФ не лише не зупинила, а суттєво пришвидшила та зміцнила євроінтеграційний курс України, перетворивши його з декларативної мети на практичну стратегію. **Висновки.** Європейська інтеграція стала невід'ємним складником національної ідеї України, чинником політичної єдності та інструментом відстоювання суверенітету й безпеки. Набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС у 2022 році є не лише визнанням її поступу, а й юридично-політичною рамкою для подальших глибинних реформ. Так, євроінтеграція трансформується в реалістичну та незворотну мету, яка поступово реалізується через спільні зусилля державної влади, громадянського суспільства та міжнародних партнерів.

Ключові слова: державна стратегія, Європейський Союз, російсько-українська війна, співпраця, Україна.

**THE EVOLUTION OF UKRAINE-EU COOPERATION
IN THE CONTEXT OF MILITARY CONFLICT**

Abstract. *The purpose of the study* is to conduct a comprehensive analysis of Ukraine's European integration process as a strategic direction of its foreign and domestic policy, as well as to identify the factors that contributed to or hindered our country's progress towards full membership in the European Union. An attempt is made to trace the historical evolution of Ukraine's European integration course, focusing on the key political, legal, and institutional changes that have taken place in connection with this process. **The research methodology** is based on the principles of historicism, scientificity, objectivity, and systematicity. General scientific (analysis, synthesis, generalization) and special historical (historical-genetic, historical-systemic) methods were used. **The scientific novelty** of the work lies in the fact that it offers a holistic view of Ukraine's European integration not only as a political course, but as a systemic process of national self-affirmation, consolidation of society, and formation of a new political identity. The work substantiates the thesis that the full-scale armed aggression of the Russian Federation not only did not stop, but significantly accelerated and strengthened Ukraine's European integration course, transforming it from a declarative goal into a practical strategy. **Conclusions.** European integration has become an integral part of Ukraine's national idea, a factor of political

unity, and an instrument for defending sovereignty and security. Ukraine's acquisition of EU candidate status in 2022 is not only a recognition of its progress but also a legal and political framework for further profound reforms. Thus, European integration is transforming into a realistic and irreversible goal, which is gradually being implemented through the joint efforts of the state authorities, civil society, and international partners.

Key words: European Union, Ukraine, cooperation, Russian-Ukrainian war, state strategy.

Постановка проблеми. Постає потреба в комплексному дослідженні того, як європейський вибір України, сформований у складних геополітичних умовах, зумів не лише зберегти свою актуальність, а й трансформуватися в практичну політичну реальність. Необхідним є аналіз взаємозв'язку між європейською інтеграцією, формуванням політичної нації та модернізацією державного управління, а також виявлення правових й інституційних механізмів, які забезпечують незворотність цього стратегічного курсу.

Аналіз досліджень. Питанням співпраці України та Європейського Союзу під час війни присвятили свої праці вітчизняні науковці. Можна відзначити роботи І. Яковюк «Європейський Союз і Україна. Еволюція взаємовідносин», С. Віднянського «Україна – Європейський Союз: новий етап взаємовідносин в умовах російсько-української війни 2014–2022 рр.», С. Віднянського «Розвиток відносин України з Європейським Союзом та окремими країнами-членами ЄС (2014–2022 рр.)».

Свою увагу питанню євроінтеграції також приділяють увагу С. Віднянський, О. Ковальова, А. Гальчинський, О. Федірко, М. Якуб'як, В. Винник, В. Мовчан, П. Гайдучкий, П. Рудяков та ін.

Мета статті полягає у вивченні розвитку європейського вибору як невід'ємної частини національної ідеї та стратегічного напрямку державного поступу України. У роботі здійснено спробу проаналізувати ключові події та етапи, що формували відносини між Україною та Європейським Союзом. Особливий акцент зроблено на впливі збройної агресії росії, яка стала каталізатором перетворення європейського курсу України з декларативного наміру на реальну практичну стратегію розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Європейський вибір – це невід'ємний складник національної ідеї і водночас стратегічний напрям державно-правового розвитку України, про який вона заявила з моменту проголошення незалежності [1, арк. 14]. Російсько-українська війна, розпочата у 2014 році, матиме, без сумніву, глобальні наслідки. Уже сьогодні своїм героїчним спротивом брутальній російській агресії Україна вплинула на регіональні та глобальні процеси. Саме вона є тим рушійним чинником, який форматує сьогодні геополітичні підвалини нового світового порядку в першій половині XXI століття. Зокрема, після Другої світової війни Європа ще ніколи не була настільки об'єднаною, наскільки її об'єднав поки що лише кандидат до її елітного клубу – Європейського Союзу, український народ, який прийняв на себе удар варварської російської навали, щоб укотре захистити і себе, і весь Європейський континент – по суті, всю європейську, євроатлантичну цивілізацію [2, арк. 14].

Тісна співпраця між Україною та ЄС активно розвивалася до 2013 року, коли уряд В. Януковича відмовився підписувати Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, що в подальшому спричинило початок масового мирного протесту в Києві, яке відоме нам як Євромайдан. У період з листопада 2013 до червня 2014 року відбулася значна кількість подій, які змінили хід історії нашої країни: перші акції; побиття демонстрантів; штурм Адміністрації Президента; ухвалення низки законів, які посилюють відповідальність за окремі правопорушення, підвищують рівень захисту суддів та представників правоохоронних органів та інших законів, які прирівнювали демонстрантів до злочинців; «Небесна сотня»; анексія Криму; вибори нового президента. Більшість наших громадян об'єднувала ідея євроінтеграції та небажання бути членом Митного союзу. Як наслідок, «Євромайдан» започаткував Революцію гідності,

яка потребувала сильної протидії російській експансії, що знайшла своє відображення в процесах самоідентифікації та народження політичної нації, а також утвердження місця України на міжнародній арені. Так, 13 березня 2014 року затвердили постанову «Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи в цьому напрямі», яка чітко сказала «так» курсу на європейську інтеграцію [4, арк. 242–243].

Значним кроком України в напрямі співпраці стала поглиблена та всеосяжна зона вільної торгівлі з Україною, яка набула чинності 1 вересня 2017 року після тимчасового застосування з 1 січня 2016 року. Угода про асоціацію повністю набула чинності 1 вересня 2017 року. Громадянам України з 11 червня 2017 року надано безвізовий режим для в'їзду до країн Шенгенської зони на термін до 90 днів протягом будь-якого 180-денного періоду. Верховна Рада України 7 лютого 2019 року 334 голосами (з 450) внесла доповнення до Конституції України, які закріпили курс на повноправне членство України в ЄС та НАТО. З 21 лютого 2019 року в Конституції України прописано вступ України в Європейський Союз, що робить неможливим зміну зовнішньої політики України [3, арк. 26].

У 2021 році стартував щорічний діалог між ЄС та Україною з питань кібербезпеки й кіберзахисту. «Україна та ЄС підтвердили свою відданість глобальному, відкритому, стабільному та безпечному кіберпростору, який повністю відповідає принципам верховенства права, у якому права осіб однаково захищені в мережі та поза її межами і в якому безпека, економічний розвиток, процвітання і єдність вільних і демократичних суспільств заохочуються і належним чином захищені», – зазначається на сайті Міністерства закордонних справ України [5].

Загалом, у 2014–2019 рр. завдяки зусиллям нової української влади в євроінтеграційному напрямі досягнуто позитивних зрушень у взаємовідносинах України і Європейського Союзу. Зокрема, був завершений тривалий і досить складний процес ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС всіма його 28 державами-членами [2, арк. 20].

У 2021 році на шляху до європейської інтеграції України відбулися кілька важливих подій, які засвідчили поступову адаптацію держави до норм і стандартів Європейського Союзу. Зокрема, було підписано Угоду про спільний авіаційний простір між Україною та ЄС, що передбачає поглиблення співпраці у сфері авіаційного транспорту, а також угоди про участь України в рамкових програмах Європейського Союзу – Horizon Europe та Creative Europe. Крім того, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг, провела сертифікацію НЕК «Укренерго» як оператора системи передачі за європейською моделлю ISO. Цей крок став важливою передумовою для набуття Україною офіційного членства в Європейській мережі операторів систем передачі електроенергії (ENTSO-E) [6].

Якісно новий етап європейської інтеграції України розпочався безпосередньо після початку повномасштабної збройної агресії Російської Федерації. Уже 28 лютого 2022 року Україна офіційно подала заявку на вступ до Європейського Союзу, а 23 червня того ж року Європейська рада надала їй статус держави-кандидата. Наприкінці березня 2022 року рівень підтримки населенням євроінтеграційного курсу перевищив 90 %, що свідчить про глибоку суспільну консолідацію навколо цього зовнішньополітичного вектора. З набуттям статусу кандидата євроінтеграційна стратегія України трансформувалася з абстрактної політичної декларації в практично орієнтований процес. Важливим етапом у цьому контексті став 24-й саміт Україна – ЄС, який відбувся 3 лютого 2023 року в Києві, під час якого лідери Європейського Союзу підтвердили незворотність європейського курсу України та її перспективу повноправного членства в ЄС [7, арк. 86].

Висновки. Європейська інтеграція стала наріжним каменем національної ідеї України та стратегічним вектором її державного розвитку, започаткованим із моменту проголошення незалежності. Відносини України та Європейського Союзу пройшли складний, багатовимірний

шлях: від декларативних намірів до реальної трансформації державної політики та законодавства відповідно до європейських стандартів.

Кожен із ключових етапів цього процесу – від «Євромайдану» і Революції гідності, підписання та імплементації Угоди про асоціацію до отримання безвізового режиму та внесення курсу на членство до Конституції – засвідчує поступове, але незворотне просування України до повноцінної інтеграції в європейське співтовариство.

Російська збройна агресія, що триває з 2014 року й особливо загострилась після повномасштабного вторгнення у 2022 році, не лише не зупинила цей курс, а навпаки – стала каталізатором глибших політичних, правових та інституційних перетворень, які консолідували українське суспільство довкола європейських цінностей. Героїчний опір України не лише захищає її суверенітет, а й виконує роль форпосту всієї європейської цивілізації.

Отримання статусу кандидата на вступ до ЄС у 2022 році стало новою точкою відліку для відносин України та Європейського Союзу. Відтепер європейський вибір України перестає бути лише ідеологічною платформою – він перетворюється на цілеспрямовану практичну діяльність, яка спрямована на набуття повноправного членства. Європейська інтеграція більше не є питанням майбутнього – вона є реальністю, яка щоденно формується спільною працею українського народу, державних інституцій та міжнародних партнерів.

Література

1. Яковюк І. В. Європейський Союз і Україна. Еволюція взаємовідносин. *Вісн. Акад. прав. наук України*. Київ, 2009. С. 14–28.
2. Віднянський С. Україна – Європейський Союз: новий етап взаємовідносин в умовах російсько-української війни 2014–2022 рр. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2022. Вип. 31. С. 10–37.
3. Бойко І. Європейський союз: історія становлення та його значення для України. *Вісник Львівського університету. Серія Юридична*. 2023. Випуск 76. С. 15–32.
4. Кочеванова Ж. Еволюція розвитку відносин України та Європейського союзу. *Актуальні питання у сучасній науці*, 2022, № 3 (3). С. 238–251.
5. Україна та ЄС започаткували Кібердіалог. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-ta-yes-zapochatkuvali-kiberdialog> (дата звернення: 30.05.2025).
6. I. Sologub. Ukraine's EU Integration: A Long Way Home. *Intereconomics*. 2022. № 57(4). С. 218–224. URL: <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2022/number/4/article/ukraine-s-eu-integration-a-long-way-home.html>.
7. Киридон А., Троян С. Україна – Європейський Союз: Етапи інтеграційного поступу в умовах російської агресії. *Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики*. Міжнародна науково-практична конференція. 2024. С. 81–88.

References

1. Iakoviuk I. V. (2009) Yevropeyskyi Soiuz i Ukraina. Evoliutsiia vzaiemovidnosyn. [The European Union and Ukraine. The evolution of relations] Visn. Akad. prav. nauk Ukrainy. Kyiv, S. 14–28. [in Ukrainian].
2. Vidnianskyi S. (2022) Ukraina – Yevropeyskyi Soiuz: novyi etap vzaiemovidnosyn v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny 2014–2022 rr. [Ukraine–European Union: a new stage in relations amid the Russian–Ukrainian war of 2014–2022]. Mizhnarodni zviazky Ukrainy: naukovy poshuky i znakhidky. Vyp. 31. S. 10–37. [in Ukrainian].
3. Boiko I. (2023) Yevropeyskyi soiuz: istoriia stanovlennia ta yoho znachennia dlia Ukrainy [The European Union: its history and significance for Ukraine]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia yurydychna. Vypusk 76. S. 15–32. [in Ukrainian].
4. Kochevanova Zh. (2022) Evoliutsiia rozvytku vidnosyn Ukrainy ta Yevropeiskoho soiuzu. [The evolution of relations between Ukraine and the European Union] Aktualni pytannia u suchasni nautsi, № 3 (3). S. 238–251. [in Ukrainian].

5. Ukraina ta YeS zapochatkuvaly Kiberdialog. [Ukraine and the EU have launched a Cyber Dialogue.] Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy. URL: <https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-ta-yes-zapochatkuvali-kiberdialog> (date of application: May 30, 2025).
6. I. Sologub. (2022) Ukraine's EU Integration: A Long Way Home. *Intereconomics*. № 57(4) 218–224. URL: <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2022/number/4/article/ukraine-s-eu-integration-a-long-way-home.html> [in Ukrainian].
7. Kyrydon A., & Troian S. (2024) Ukraina – Yevropeyskyi Soiuz: Etapy intehratsiinoho postupu v umovakh rosiiskoi ahresii. [Ukraine – European Union: Stages of integration progress amid Russian aggression] *Suchasni mizhnarodni vidnosyny: aktualni problemy teorii i praktyky. Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia*. S. 81–88. [in Ukrainian].